

JUBILEA

Vzácné životní jubileum Niny Pavelčíkové

Na 1. duben 2019 připadá vzácné životní jubileum prof. PhDr. Niny Pavelčíkové, CSc. a je milou povinností našeho časopisu tuto osobnost připomenout: vždyť Slezský ústav, s nímž byla jubilantka po léta spjata, dnes tvoří – byť v notně redukované podobě – jedno z oddělení Slezského zemského muzea a tudíž připomínat jeho někdejší odborné pracovníky berme jako samozřejmost.

Ačkoliv životní peripetie jubilantky byly již vícekrát připomenuty,¹ uveďme základní data: rodištěm Niny Prokešové se stalo v roce 1939 město Zlín, jedenáctiletou střední školu absolvovala v Kyjově, avšak její život nejvíce ovlivnila – nepočítáme-li studium v Brně na tamní univerzitě (1959–1964; vedoucím její diplomové práce byl František Mainuš)², učitelské působení na Hodonínsku (1956–1959) nebo složení rigorózní zkoušky na univerzitě v Olomouci (1970) – dvě města na severu: Opava a Ostrava. V Opavě studovala na Vyšší pedagogické škole (1956) a posléze pracovala ve Slezském ústavu ČSAV (od 20. června 1966 do nuceného odchodu v roce 1975 na základě vyloučení z komunistické strany v roce 1970); opětovně, tentokrát již ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea, působila v letech 1990–1992, resp. 1993. Zdůrazněme, že opětovně musela z ústavu odejít – tentokrát z důvodu „reorganizace“, nepochybně ovšem především z důvodu konkurenčního postavení vůči „ústavnímu establishmentu“ (vždyť se dokonce odvážila kandidovat na ředitelku ústavu!). S Ostravou spojila svůj profesní život v roce 1995, kdy v září toho roku přibyla na katedru historie tamní filozofické fakulty. Co se týče onoho dlouhého údobí mezi prvním odchodem z opavského ústavu a polistopadovým návratem, pracovala jako podniková archivářka v opavské Sigmě nebo jako organizační referentka bytového družstva Rozvoj (od 1983). Listopad jí umožnil nejen návrat do vědeckovýzkumného pracoviště, ale také obhajobu kandidátské práce *Ostravská průmyslová oblast v letech nacistické okupace* (aspiranturu přitom započala v roce 1966, avšak posrpnový vývoj jí znemožnil její úspěšné završení). Na základě habilitační práce *Vývoj romského etnika v oblasti bývalého ostravského kraje v období po druhé světové válce* získala na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně docenturu (2000) a titul profesorky jí byl udělen v návaznosti na jmenovací řízení, realizované na Ostravské univerzitě (2004). V čele tamní katedry historie stanula v roce 2003 a setrvala ve funkci plných deset let.

Profesní dráhu, poznamenanou tragickými přeryvy, lze rozdělit na dvě nestejně dlouhá a tematicky odlišně vyhraněná údobí. Prvé tvoří období přelomu šedesátých a sedmdesátých let, kdy pracovala v Slezském ústavu ČSAV, pracovně zařazena do oddělení pro výzkum kapitalismu, jež vedl vynikající historik doc. PhDr. Andělín Grobelný, CSc. V té době se věnovala především období druhé světové války, resp. okupace, Mnichovské dohodě, tedy událostem nedávným, které v té době byly ještě živé a v myslích starší a střední generace silně rezonovaly, včetně všech tragických následků.³ V tomto časovém kontextu se zajímala

1 [Lumír DOKOUPIL], *Nina Pavelčíková*, in: Kulturně-historická encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy M–Ž, Ostrava 2013, s. 180; Jana MACHAČOVÁ, *Milá Nino a vážená paní profesorko...*, in: Sborník prací filozofické fakulty Ostravské univerzity – Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis sv. 244, Historie / Historica sv. 16. Prof. PhDr. Nině Pavelčíkové, CSc. k narozeninám, Ostrava 2009, s. 9–10; Jiří JILÍK, *Jubilanti Nina a Jiří Pavelčíkovi*, Malovaný kraj 45/2, 2009, s. 16.

2 Nina PAVELČÍKOVÁ, *Za univ. prof. Františkem Mainušem, DrSc.*, SISb 89, 1991, s. 312.

3 Srov. Mečislav BORÁK, *K výsledkům výzkumů Slezského ústavu o perzekucích totalitních režimů*, SISb 107, 2009, s. 124–134.

o Hlučínsko a tamní hospodářské poměry – zájem o tyto otázky ovšemže podmiňovala profilace Slezského ústavu ČSAV po roce 1965, resp. 1967.⁴ Lhostejná jí nebyla ani regionální historická problematika – a ta u ní nezůstávala zcela stranou ani po roce 1989 – například se podílela na kolektivních dějinách Orlové (1993) nebo Nového Jičína (2011) – byť určujícím tématem jejího zájmu se stalo téma romistické – téma, jemuž věnovala řadu samostatně vydaných publikací a časopiseckých článků vskutku zásadního významu.

Osobnost Niny Pavelčíkové připomněli jiní lépe a výstižněji; omezme se proto jen na stručnou profesní charakteristiku, kterou nejlépe dokumentuje připojená bibliografie. K ní připojme poznámku, že jistě nejde o všechny texty jubilantky, proto nechť je brána jako dobře míněný pokus.⁵ (K bibliografii nutno také připojit editorství sborníku věnovaného profesoru Miloňovi Dohnalovi⁶, a některé publikace, na kterých se Nina Pavelčíková podílela autorsky i organizačně.)⁷

V textech Niny Pavelčíkové z doby po roce 1990 vystupuje do popředí retrospektivní tendence: snaha čtenáři podat určité dobové svědectví, zprostředkovat jistou generační zkušenost. Tento rys je nápadný nikoliv pouze v textech příležitostných, vyloženě jubilejních, z nichž klíčovou roli hrají texty věnované Milanu Myškoví, ale také v odborných studiích.⁸ Profesorka Pavelčíková má současně velké zásluhy o popularizaci historie, zejména o reflexi období po druhé světové válce; psala do místního tisku, pohotově reagovala na výzvy novinářů k rozhovorům o situaci před Listopadem a po něm, s jejími texty se zájemci z řad pedagogů i studentů mohou setkat na informačním serveru *Moderní dějiny* a v neposlední řadě připomněla některé pozapomenuté osobnosti na stránkách *Biografického slovníku Slezska a severní Moravy*. Proto přejme paní profesorce Nině Pavelčíkové pevné zdraví a dostatek síly na to, aby mohla své osobité vidění světa ještě dlouho tlumočit zejména mladé generaci!

Pavel Šopák

---

4 Srov. Magda HABRMANOVÁ, *Stav výzkumu českých průmyslových oblastí a národnostní politiky nacistů v letech 1938–1945*, SISb 86, 1988, s. 110.

5 „K zajímavostí patří, že tu [v Těšínku] v roce 1974 ukryta pod zkratkou publikovala i tehdy politicky nežádoucí autorka Nina Pavelčíková, jež pod svým jménem vystoupila až počátkem roku 1987.“ Cit. dle Mečislav BORÁK, *Dějiny Těšínského Slezska 1938–1945 na stránkách Těšínska*, Těšínsko 50/4, 2007, s. 5–6. Dále též *Sdělení Slezského ústavu ČSAV*, ČSAV. Zpravodaj SÚO, Opava, květen – září 1990, s. 4–5.

6 Nina PAVELČÍKOVÁ (ed.), *Hukvaldské etudy. Sborník studií in memoriam profesora Miloně Dohnala (14. 6. 1924 – 30. 3. 2004)*, Ostrava 2004, 117 stran.

7 Například Nina PAVELČÍKOVÁ – Hana TERYNGEROVÁ – Jiří PAVELČÍK, *Bibliografický rejstřík regionálních časopisů pro archeologii* 1, Prostějov 1984.

8 Například připomenutí sociologického výzkumu Hlučínska jako příměstské oblasti průmyslové aglomerace, jenž byl uskutečněn před rokem 1968, viz Nina PAVELČÍKOVÁ, *Postoje obyvatel Hlučínska v letech politických zvrátů (1930–1945)*, SISb 88, 1990, s. 280. Srov. též Nina PAVELČÍKOVÁ, *Reflexe prožitků pamětníků z let 1945–1989*, *Časopis Matice moravské* 135, 2016, s. 335–359.